

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Naturvårdsenheten

BEVARANDEPLAN

Datum
2007-02-05

Beteckning
511-2005-071329

Ekholmen SE110165

Bevarandeplan för Natura 2000-område
(enligt 17§ Förordningen om Områdesskydd;1998:1252)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vad som är syftet med bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att arterna och naturtyperna ska upprätta s.k. gynnsam bevarandestatus.

Namn:	Ekholmen	Areal:	17,8 ha
Natura 2000-kod:	SE 0110165		
Kommun	Botkyrka		
Fastställd av Länsstyrelsen:	2007-02-05		
Områdestyp och status:	SCI-område enligt art- och habitatdirektivet.		
Ägarförhållanden:	Botkyrka kommun		
Skyddsform:	Naturreservat		

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Naturtyper

Habitat kod	Habitat namn	Areal (ha)	Andel (%)
9020	*Borenemorala, äldre naturliga ädellövskogar	1,2 (enligt regeringsbeslut 1,6 ha)	7
9070	Trädklädda betesmarker	4,2 (enligt regeringsbeslut 3,4 ha)	23
9080	*Lövsumpskogar av fennoskandsik typ	9,3 (enligt regeringsbeslut 10,9 ha)	52

* Prioriterad naturtyp – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ändringar av areal enligt tabellen ovan kommer att anmälas till regeringen.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet

Tabell 2. Arter

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Artens kod
Inga Natura 2000-arter* finns rapporterade från området.		
*Arter som finns upptagna i bilaga 2 till EG:s habitatdirektiv respektive bilaga 1 till EG:s fågeldirektiv och därmed skyddas av Natura 2000-reglerna.		

Bevarandesyfte/-mål:

*Boreonemoral, äldre naturliga ädellövskogar (9020)

- Arealen boreonemoral, äldre naturliga ädellövskogar skall bibehålls.
- Igenväxningsvegetation som utgörs av barrträd förekommer inte.
- Mängden död ved uppgår till minst 5 skogskubikmeter/ha.
- De typiska arter som är knutna till boreonemoral, äldre naturliga ädellövskogar skall kunna fortleva på lång sikt och helst öka i populationsstorlek och utbredning.

Trädklädda betesmarker (9070)

- Arealen trädklädd betesmark skall bibehållas.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte.
- Minst 80% av arealen har väl avbetad gräsmark varje år vid vegetationsperiodens slut.
- Krontäckningen av träd- och buskar är lägst 25% och högst 75%.
- Området skall bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de grova och gamla träden, främst ek.
- De typiska arter som är knutna till välhävda trädklädda betesmarker skall kunna fortleva på lång sikt och helst öka i populationsstorlek och utbredning.
- Antalet unga och gamla träd, främst ek, skall vara konstant eller öka i framtiden inom.

*Lövsumpskogar (9080)

- Arealen lövsumpskogar skall bibehållas.
- Skoglig kontinuitet skall bibehållas.
- Mängden död ved uppgår till 5 skogskubikmeter/ha.
- Biotopen får inte försämrats för de typiska arter som är knutna till lövsumpskogar. Arterna skall kunna fortleva på lång sikt och helst öka i populationsstorlek och utbredning.

Beskrivning av området

Ekholmen skjuter ut som en halvö i sjön Aspen, strax intill E 4:an, i Botkyrka kommun. Ett grävt dike skiljer Ekholmen från ett myr- och sumpskogskomplex som bildar norra delen av detta bevarandevärda område. Hela området är avsatt som naturreservat sedan 1999.

Gnejser av sedimentärt ursprung dominerar berggrunden. Jordlagren utgörs av sandig-moig morän, postglacial lera och organogena jordarter. I sumpskogen norr om Ekholmen utgörs de lösa avlagringarna av lövkärrtorv och vitmosstorv. På några ställen går berg i dagen och blottar gnejsiga bergarter.

Häradskartan från 1901 visar att Ekholmen har använts för betesdrift vid denna tidsperiod. Betet torde ha upphört på holmen strax efter andra världskriget. Norra delen av objektet (sumpskogen) har tidigare nyttjats som slåtteräng. På Ekholmen finns ett antal odlingsrösen som vittnar om mänsklig aktivitet. På Ekholmen finns 5-6 cementfundament gjutna vilket vittnar om att någon slags byggnad funnits här.

Skogsbruk har inte bedrivits på Ekholmen med undantag av att grova *ekar* har frihuggits senast år 2002 (ca 25 ekar) samt att unga och medelålders ekar har tagits bort (enligt

skötselplan för Naturreservatet Ekholmen). En gallring av *tall* har gjorts i sumpskogsområdet i början av 1980-talet. I nordöstra delen av området går en kraftledningsgata genom lövsumpskogen. Nyligen har kraftledningsgatan röjts fram varvid fällda träd/buskar (*klibbal*, *björk*, *salix*) ligger kvar på marken

Ekholmen består av en grovstammig ekskog där antalet grova *ekar* uppgår till cirka 60 träd. Träden står relativt spritt. Det är till dessa träd bevarandevärdena inom Natura 2000-området är knutna. Hittills har 22 rödlistade arter påträffats inom Natura 2000-området vilket får betraktas som anmärkningsvärt många i förhållande till områdets storlek. Vid studier av trädskiktet på Ekholmen kan man annars skönja att det tidigare har varit betydligt mer öppet och parkartat. Sedan 1950-talet har det vuxit igen och på sina ställen är det ganska svårframkomligt på grund av täta uppslag av lövsly. Flera av de gamla ekarna är s.k. mulmekar.

De gamla träden hyser vedlevande svampar såsom *oxtung*, *korallticka*, *bleticka* och *ekticka*. På grov tall påträffas *tallticka*.

Bland mossor som förekommer i sumpskogen kan nämnas *haldanemossa*. På Ekholmen påträffas *guldlocklmossa* och *kopparglansmossa* som båda anträffas på äldre lövträd (asp). På de grova ekarna har påträffas *brun nållav*, *parknål*, *gul dropplav*, *rödbrun blekspik* och *skuggorangelav*.

Fågellivet är rikt inom området och *kattuggla*, *stenknäck*, *mindre hackspett*, *grönsångare näktergal* och *härmsångare* förekommer. Bland däggdjur förekommer *grävling*, *rådjur* och *älg*. Bland fladdermöss finns *nordisk fladdermus*, *vattenfladdermus*, *dvärgfladdermus* och *stor fladdermus*.

Insektsfaunan är mycket rik inom Natura 2000-området. Här finns flera arter som indikerar kontinuitet av jätteekar och hålträd. Vid en inventering 192 påträffades 468 insektsarter varav 10 arter var nya för landskapet Södermanland. Här finns också en rik förekomst av klokrypare och här har bl.a. hittats *gammelklokrypare* och *rötträtsklokrypare*. Bland arter som påträffats här kan nämnas skalbaggar *Quedius invare*, *Tacyporus corulentus* och *Ampedus hjorti*. Larvgångar efter den sällsynta skalbaggen varvsflugan *Lymexilon navale* har påträffats.

Beskrivning av arter/livsmiljöer samt förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

***Boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar (9020)**

Inom naturtypen är trädskiktet olikåldrigt och delvis luckigt. På grund av att trädskiktet delvis är slutet, är grässvålen nästintill helt upplöst inom vissa partier. Kontinuiteten av *ek* är mycket lång men i stort sett förekommer här bara äldre och grova ekar. Andra trädslag som här förekommer inom naturtypen är *lind*, *ask*, *asp*, *sälg*, *hagg* och *lön*. I buskskiktet finns *hassel*, *måbär* och *skogstry*. Död ved finns i form av lågor och torrträd.

Fältskiktet utgörs av lundväxter såsom *träjon*, *lundgröe*, *blåsippa*, *vitsippa*, *gulsippa*, *lungört*, *smånunneört*, *ormbär* och *majsmörblomma*. Bland gräs anträffas *hässlebrodd* och *långstarr*. Natura 2000-området är ett gott exempel på detta habitat innehåller höga biologiska kvalitéer som är bevarandevärda. Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus bedöms som goda.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- Kontinuitet av lövträd med en varierad åldersstruktur inklusive gamla träd, samt träd av olika trädslag.
- Förekomst av substrat är av vikt i denna naturtyp för epifytiska lavar, mossor och svampar, samt för insekter. Exempel på substrat är död ved; grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag i olika nedbrytningsstadier. Gamla och/eller grova träd av olika trädslag.
- Området skall bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de grova och gamla träden.
- Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar störningar, som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp. Naturtypen kan dock bevaras genom extensivt bete.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på förändringar

Trädklädda betesmarker (9070)

De trädklädda betesmarkerna på Ekholmen är bevuxna med ett 60-tal grova och gamla ekar. Brösthöjdsdiametern uppgår till 1-2 meter. Flera av ekarna innehåller mulm. *Ekar* av mellanstorlek och ungräd är dessvärre fåtaliga, då dessa har gallrast bort. Utöver de grova ekarna finns flera grova *björkar* och *rönnar* samt ett 10-tal grövre *tallar*. En hel del ung *asp* finns också inom naturtypen. I buskskiktet finns inom naturtypen *hassel*, *hagtorn*, *slån*, *getapel* och *en*. Fältskiktet karaktäriseras av *lundgröe*, *vårbrodd*, *blåsippa*, *vitsippa*, *stor- och liten blålocka*, *blåbär* och *gullviva*.

Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus bedöms som goda under förutsättning att skötselåtgärder – röjningar och bete - kommer till stånd.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- Naturtypen bör framöver betas av nötkreatur (eller ev. får) med betessläpp i maj.
- Öppna gläntor skapas så att fältskiktet och de grova trädens (främst ek) stammar belyses samtidigt som förutsättningar ges till en naturlig ekföryngring.
- Ett bibehållet krontäcke finns av minst 25 % och max 75 %.
- Vidkroniga träd skall finnas i olika åldersklasser så att långsiktig kontinuitet av gamla, grova, vidkroniga träd säkras.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring (endast några dagar i samband med betessläpp och installning), kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på förändringar.

***Lövsumpskogar (9080)**

I norra delen av Natura 2000-området finns en lövsumpskog som omfattar ca 11 hektar. Trädslagen utgörs framförallt av *klibbal*, klen och krokig *björk* samt spridda *granar*. Här och var finns i naturtypen en del *ekar* som är förhållandevis grova med tanke på ståndorten. Mängden död ved är liten men det finns några ansamlingar av lågor inom området. I fältskiktet hittas *tuvull*, *hundstarr*, *grenrör*, *bladvass*, *älgört*, *skvattram*, *lingon* och *blåbär*. Inom ett mindre parti anträffas *missne*, *gullpudra*, *dvärgmåra* och *sprödarv*. Spår finns av tidigare avverkningar men härrör sannolik från tiden kring andra världskriget. Svag påverkan från dikning finns inom sumpskogen. Ett dike leder vatten från åkermaken norr om reservatet till sjön Aspen. Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus bedöms som goda.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- Kontinuitet av lövträd av varierande ålder inklusive gamla träd, samt träd av olika trädslag, främst *klibbal* och *björk*.
- Förekomst av substrat är av största vikt i denna naturtyp för främst mossor, men även epifytiska lavar och svampar, samt för insekter. Exempel på substrat: Död ved; grenar, torrträd, lågor m.m. av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier.
- Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp.
- Översilad eller genomsilad mark.
- Opåverkad hydrologi.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på förändringar.

Hotbild – vad kan påverka 2000-området negativt?

***Boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar (9020)**

- Olika former av produktionsinriktat skogsbruk, i eller i anslutning till objekt; hotar naturtypen och leder till brist på gamla träd, död ved etc.
- Markberedning, dikning och plantering.
- Kvävenedfall kan skapa eutrofiering, med negativa effekter på lavar m.m.
- Graninvandring kan vara ett hot mot flerskiktade lövskogar.
- Viltbete som hindrar lövföryngringen.
- Exploatering för samhällsbyggande av olika former.

Trädklädda betesmarker av (9070)

- Igenväxning med träd och buskar.
- Tillförsel av handelsgödsel.
- Stödutfodring och vinterbete.
- Ökat graninslag i lövträdsbärande hagmarker.
- Luftföroreningar, främst bilavgaser från angränsande större vägar, kan utarma den känsliga epifytfloran av lavar och svampar som är knutna till gamla grova ekar.
- Ett ökat kvävenedfall kan förändra artsammansättningen i fältskiktet.
- Skogsavverkningar.
- Exploatering för samhällsbyggande av olika former.

***Lövsumpskogar (9080)**

- Avverkningar i eller i anslutning till ett objekt, transporter, markberedning, dikning och annat som förändrar hydrologin.
- Invandrande gran kan vara ett hot i vissa fall.
- Exploatering för samhällsbyggande av olika former.

Bevarandeåtgärder med tidsplan*Gällande regler*

Enligt 7 kap 28§ miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har betecknats enligt 27§ MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med nödvändig för skötsel och för förvaltning av området.

Området är skyddat som naturreservat enligt 7 kap 4 § MB. I reservatsbeslutet och skötselplanen för reservatet återfinns vilka inskränkningar i markanvändningen som krävs och vilka skötselåtgärder som ska genomföras i reservatet.

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB. Strandskydd gäller upp till 100 meter på båda sidor av strandlinjen. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t ex uppförande av ny byggnad.

Tabell 3. Förslag till bevarandeåtgärder för **Eckholmen**.

Naturtyp/art	Åtgärd	Tidsplan
*Boreonemoral, äldre naturliga ädellövskogar (9020)	Borttagning av gran. Området kan betas tillsammans med naturtypen trädklädda betesmarker.	Inom en 5-årsperiod.
Trädklädda betesmarker (9070)	Gallring/röjning av triviala lövträd sker i syfte att öppna upp den trädklädda betesmarken. Åtgärden sker successivt under en 25 års period. Allt för snabb och omfattande gallring/röjning kan leda till att de gamla ekarna inte klarar av den "ljuschock" som kan uppstå. I områden som saknar naturlig ekföryngring måste plantering övervägas. Området betas med nötkreatur (alternativt med får). Vid fårbete bör ekplantor skyddas mot betesskador om ekföryngringen försämras.	25 års period. Inom 5 år Inom en 5 års period.
*Lövsumpskogar (9080)	Gallring av gran i lövsumpskogen med jämna mellanrum, ca vart 10 år.	Vart 10 år.

Bevarandestatus i dag

Tabell 4. Bevarandestatus hos ingående naturtyper

Naturtyp/art	Bevarandestatus
*Boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar (9020)	Gynnsam.
Trädklädda betesmarker (9070)	Ej gynnsam (2005). Bevarandeåtgärder behövs. Trädsiktet är alltför slutet. Här behöver gläntor vidgas så att ljus kan nå marken. När åtgärden vidtas sparas äldre ekar som frihuggs. Området måste betas.
*Lövsumpskogar (9080)	Gynnsam. Visserligen finns inslag av gran men detta bedöms inte i dagsläget vara negativt för området, se ovan.

Uppföljning av bevarandemål

Tabell 5. För närvarande pågår en basinventering av samtliga Natura 2000-områden. I väntan på dess resultat ges här förslag på metoder som föreslagits i Naturvårdsverkets uppföljningsrapport (jan 2005).

Naturtyp/art	Att följa upp	Tidsplan
*Boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar (9020)	Areal med hjälp av IR-bilder.	Vart 18:e år
	Trädslagsfördelning, åldersstruktur och föryngring (Svefa 2003).	Vart 12:e år.
Trädklädda betesmarker (9070)	Uppföljning av areal med hjälp av IR-bilder.	Vart 18:e år
	Mätning av vegetationshöjd.	Vart annat år.
*Lövsumpskogar (9080)	Riksinventeringen av skog (RIS) där areal, typiska arter följs.	Vart 12:e år.

Inventeringar i området

Artdatabanken, lista med rödlistade arter, uttag 2002-05-10.

Botkyrka kommun, 1995. *Skötselplan för Naturreservatet Ekholmen.*

Colliander, P. m fl 1994. *Naturen i Stockholm – en utflyktsguide* Ekologigruppen AB Stockholm.

Länsstyrelsen i Stockholms län ,1993:Äng och hage, del 2.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1983. *Naturvårdsprogram för Stockholms län.*

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1995. *Våtmarksinventering i Stockholms län.* 10I 3C 03 (4143)

Snäll, Stanislav, 1992. *Inventering av skalbaggar och pseudoskorpionider*, Ekholmen, Botkyrka kommun.

Kartor: Ekholmen Natura 2000-område

Ref: ©Lantmäteriet, 2005. Ur Geografiska Sverigedata, 106-2004/188-AB

1. Digital topografisk karta över Ekholmen, området med rödmarkerad begränsningslinje är Natura 2000-området.

Ref: ©Lantmäteriet, 2005. Ur Geografiska Sverigedata, 106-2004/188-AB

2. Digital flygbild över Ekholmen. Natura 2000-området och dess naturtyper avgränsas med vit linje på kartan.

I.n. = Ingen naturtyp.